

BO‘LAJAK PEDAGOGLARDA AXBOROT KOMPETENSIYAINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMEDIANING O‘ZUGA XOS XUSUSIYATLARI

*Andijon Viloyati Bo‘ston tumani 17- sonli
DMTT Direktor o‘rinbosari
Ismoilova Sarvinozxon Doniyorbek qizi*

Annatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bo‘lajak pedagoglarning axborot kompetensiyasini shakllantirishda multimedia vositalarining o‘rni, ularning didaktik imkoniyatlari hamda raqamli texnologiyalar orqali ta‘lim samaradorligini oshirish yo‘llari tahlil etilgan.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль мультимедийных средств в формировании информационной компетентности будущих педагогов в дошкольных образовательных организациях, а также методы повышения эффективности обучения с использованием цифровых технологий.

Abstract. This article examines the role of multimedia tools in developing the information competence of future teachers in preschool educational institutions and highlights methods for improving educational effectiveness through digital technologies.

Kalit so‘zlar: multimedia, tovush, axborot texnologiyalar, ikkinchi til, pedagoglar, videofilmlar, audio axborotlar, bolalar.

Ключевые слова: мультимедиа, звук, информационные технологии, второй язык, педагоги, видеофильмы, аудиоинформация, дети.

Key words: multimedia, sound, information technologies, second language, pedagogues, video films, audio information, children.

Bugungi axborotlashgan jamiyatda pedagog nafaqat an‘anaviy bilim beruvchi, balki raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llay oladigan, innovatsion yondashuvlarga ega bo‘lgan mutaxassis sifatida shakllanishi zarur. Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak pedagoglarda axborot kompetensiyasini shakllantirish jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish alohida dolzarblik kasb etadi. Chunki multimedia texnologiyalari o‘quv materiallarini ko‘rgazmali, interaktiv va tushunarli shaklda yetkazish imkonini yaratadi. Hozirgi kunda jahonda kechayotgan globallashuv jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining barcha sohalarga kirib borishi ta‘lim tizimi oldiga yangi va dolzarb vazifalarni qo‘ymoqda. Xususan, maktabgacha ta‘lim tizimida zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlash, ularning kasbiy kompetensiyalarini, ayniqsa, axborot kompetensiyasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda bolalarning yosh xususiyatlari, psixologik rivojlanish darajasi hamda qiziqishlarini hisobga olish muhimdir. Shu jihatdan qaraganda, multimedia vositalari orqali taqdim etilgan axborot bolalarning diqqatini jalb etadi, ularning tasavvurini boyitadi va bilimlarni tezroq hamda mustahkam o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, audio, video, animatsiya va interaktiv elementlarning uyg'unligi ta'lim jarayonini jonlantiradi va uni samaradorligini oshiradi.

Axborot kompetensiyasi pedagogning axborotni izlash, saralash, tahlil qilish, qayta ishlash hamda uni pedagogik faoliyatda qo'llash qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Multimedia vositalari esa ushbu jarayonni samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Chunki multimedia axborotni matn, grafika, audio, video va animatsiya ko'rinishida integratsiyalashgan holda taqdim etadi. Bu esa bilimlarni ko'pkanalli qabul qilishni ta'minlab, o'zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Axborot kompetensiyasi — bu pedagogning axborotni izlash, saralash, qayta ishlash, undan samarali foydalanish hamda uni ta'lim jarayonida qo'llash ko'nikma va malakalarining majmuasidir. Ushbu kompetensiyani rivojlantirishda multimedia texnologiyalari muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Multimediy vositalari (multimedia – ko'pvositalilik) — bu insonga o'zi uchun tabiiy muxit: tovush, video, grafika, matnlar, animatsiya va boshqalardan foydalanib, kompyuter bilan muloqatda bo'lishga imkon beruvchi texnik va dasturiy vositalar majmuidir. Multimedia — gurkirab rivojlanayotgan zamonaviy axborotlar texnologiyasidir. Uning ajralib turuvchi belgilariga quyidagilar kiradi:

Multimedia asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagoglarda quyidagi muhim kompetensiyalarni rivojlantiradi:

Multimedia texnologiyalari bo'lajak pedagoglarda axborot kompetensiyasini shakllantirishda kompleks va samarali vosita hisoblanadi. U nafaqat bilim berish, balki pedagogning ijodiy, analitik va texnologik salohiyatini rivojlantiradi. Zamonaviy pedagog multimedia vositalarisiz raqobatbardosh bo'la olmaydi. Shu sababli pedagoglarni tayyorlash tizimida multimedia texnologiyalarini keng joriy etish bugungi kunning muhim talabidir. Tarbiyachilar multimedia texnologiyalari asosida o'qitish katta samara beradi. Buning uchun esa mashg'ulotlarning har bir mavzusi bo'yicha dars ishlanmalari yaratilishi lozim. Ana shu ishlanma asosida barcha mavzularga oid axborot texnologiyalari vositalari yordamida bayon etilishi lozim bo'lgan nazariy va amaliy materiallarning electron taqdimoti shakli tayyorlanadi. Dars ishlanmalariga taqdimot slaydlar tayyorlanib, videoprojektorlar orqali bolalarga tushuntirilsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Multimediali taqdimot nafaqat matnli va ko'rgazmali balki ovozli, animatsiyali bo'lishi bolalar tomonidan mavzuni mukammal o'zlashtirishda katta ahamiyatga ega bo'ladi. Bugungi kunda bolalar rivojiga kompyuter texnologiyalari ta'sirining ko'zga tashlanib turgan ayrim jihatlarini ko'rib chiqaylik.

Multimedia texnologiyalarini samarali qo'llash uchun pedagoglardan yuqori darajadagi raqamli savodxonlik, metodik tayyorgarlik va innovatsion yondashuv talab etiladi. Shu bois pedagog kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish jarayonida multimedia vositalaridan foydalanishga alohida e'tibor qaratish zarur. Kelgusida ta'lim tizimida multimedia texnologiyalarini yanada keng joriy etish, zamonaviy o'quv resurslarini yaratish, pedagoglarning axborot kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlarni kengaytirish muhim ahamiyatga

ega. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish mumkin.

Multimedia vositalarining ta'lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari

- asosiy bilimlarni chuqur o'zlashtirish;
- bilimlarning izchilligini ta'minlash;
- o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- bolalarda motivatsiyani oshirish;
- mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Ma'lumki, kompyuter qurilmasining o'ziyoq bolani o'ziga qiziqtirib jalb etadi, bolani tezroq bilishga undaydi. Axborot kommunikatsion texnologiyalardan foydalanib, o'tilgan har bir mashg'ulot emotsional ko'tarinkilikka, muvaffaqiyatga erishishga, topshiriqlarni bajarish uchun intilishga majbur etadi.

Mamlakatimizda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida bir qaror, qonun va qonun osti hujjatlari yaratildi.

Multimedia texnologiyalarining pedagogik afzalliklari

- **Ko'rgazmalilik (vizuallik)** – murakkab tushunchalarni oddiy va tushunarli shaklda yetkazish;
- **Interaktivlik** – o'quvchi va tizim o'rtasida faol muloqotni ta'minlash;
- **Individual yondashuv** – har bir ta'lim oluvchining ehtiyojiga moslashish;
- **Multisensor ta'sir** – bir vaqtning o'zida ko'rish, eshitish va idrok etish orqali samarali o'zlashtirish;
- **Moslashuvchanlik** – turli pedagogik vazifalarga tez moslashish imkoniyati.

Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, 80-90 % bolalar multimediadan foydalanish undan o'yin orqali bilim olish va o'ynashga qiziqishar ekan. Bundan dalolat beradiki, yosh bolalarni qiziqishlariga qarab turli xildagi o'yinlar, mashg'ulotlar, rangli tas'virdagi chizmalarni ko'rsatish orqali ularning dunyoqarashini, axloqiy madaniyatini shakllantirish mumkin ekan.

Xulosa shuki: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bugungi raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak pedagoglarda axborot kompetensiyasini shakllantirish ta'lim tizimining strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki zamonaviy pedagog nafaqat bilim beruvchi subyekt, balki axborotni boshqaruvchi, uni didaktik jihatdan qayta ishlovchi va ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etuvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'ladi. Multimedia texnologiyalari esa ushbu kompetensiyani shakllantirishda integrativ vosita bo'lib xizmat qiladi. U o'quv

axborotini ko‘pkanalli tarzda taqdim etish orqali bilimlarni chuqur o‘zlashtirish, idrok etish va mustahkamlash jarayonini sezilarli darajada samaraliroq qiladi. Shu bilan birga, multimedia vositalari ta‘lim jarayonini faollashtiradi, interaktivlikni ta‘minlaydi hamda pedagog va ta‘lim oluvchi o‘rtasida samarali kommunikativ muhitni shakllantiradi.

ADABIYOTLAR.

1. Aripov M., Fayziyeva M., Dottoev S. Web-texnologiyalar. O‘quv qo‘llanma. – T.; «Faylasuflar jamiyati», 2013.
2. Begimqulov U.Sh. Pedagogik ta‘limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. Monografiya. -T.: Fan, 2007.
3. Bent B.Andresen and Katja van den Brink. Multimedia in Education.UNESCO Institute for Information Technologis in Education. 2013.ISBN 978-5-7777-0556-3.
4. D.Sayfurov, Fayziyeva M. Ta‘limda ilg‘or axborot-kommunikatsiya texnologiyalari moduli bo‘yicha o‘quv-uslubiy majmua. Toshkent davlat pedagogika universiteti huzuridagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi. 2017 y.
5. Fozilov Sh.X., Jumanazarov S.S.Axborotli olam. Ilmiy-ommabop risola. Fan va texnologiya» nashriyoti. 2007 yil.
6. <http://elearning.zn.uz/> Elektron ta‘lim bo‘yicha V.S. Hamidovning shaxsiy blogi <http://uzadmin.blogspot.com/2015/04/onlayn-t>
7. Ishmuxammedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida o‘qitish samaradorligini oshirish yo‘llari. Toshkent: 2000 y/